

Główny Urząd Statystyczny

Dep. Badań Społecznych i Warunków Życia
oraz Urząd Statystyczny w Krakowie

Wstępne wyniki badania społecznej i ekonomicznej kondycji stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w 2010 roku (SOF-1)

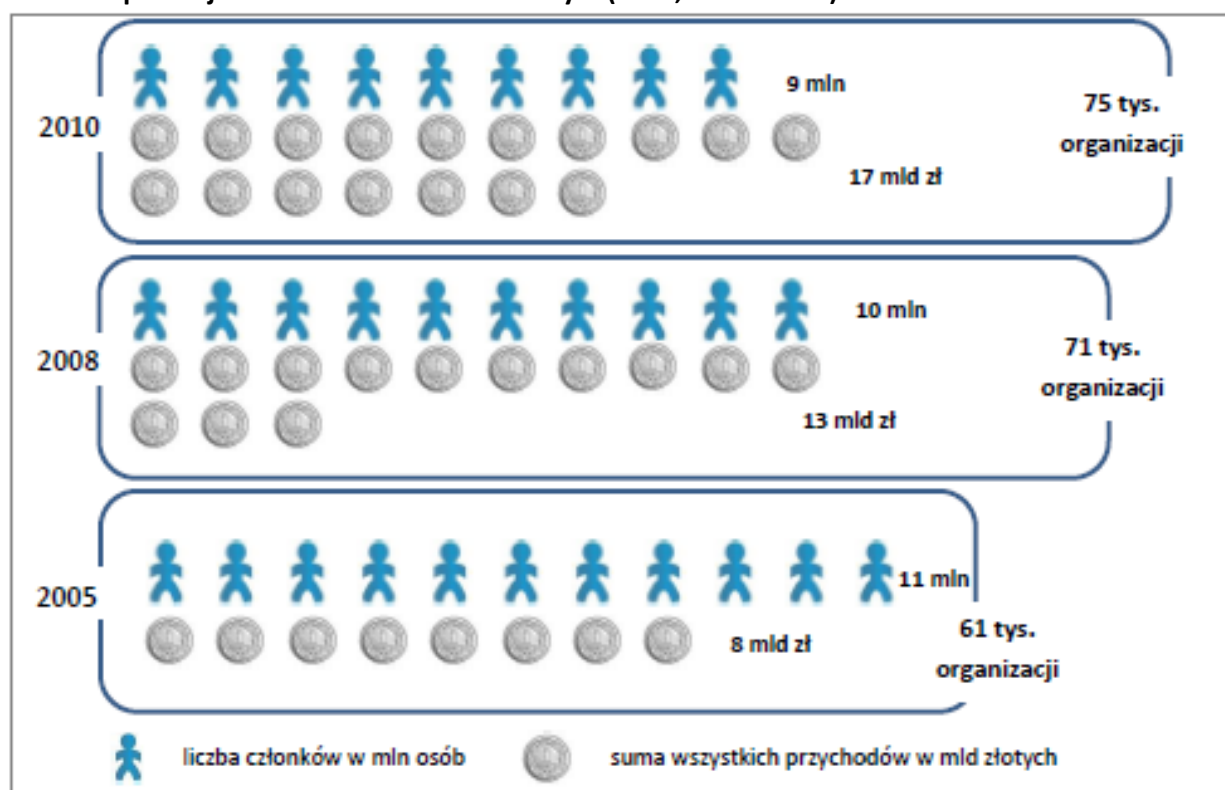
Materiał przygotowany na konferencję prasową 26.07.2012 r.

Kluczowe tendencje w zbiorowości badanych organizacji trzeciego sektora

Odpowiadając na rosnące zainteresowanie danymi o organizacjach pozarządowych oraz realizując *Strategię rozwoju badań trzeciego sektora i kapitału społecznego* GUS przeprowadził w 2011 r. kolejną edycję badania *Fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych* przy użyciu formularza SOF-1.

Wyniki badań wskazują na szybki wzrost potencjału ekonomicznego stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych i fundacji przy umiarkowanym wzroście liczby działających organizacji tego typu i występującym jednocześnie spadku liczby ich członków.

Rysunek 1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje – zmiany w liczebności, potencjale członkowskim i finansowym (2005, 2008 i 2010)

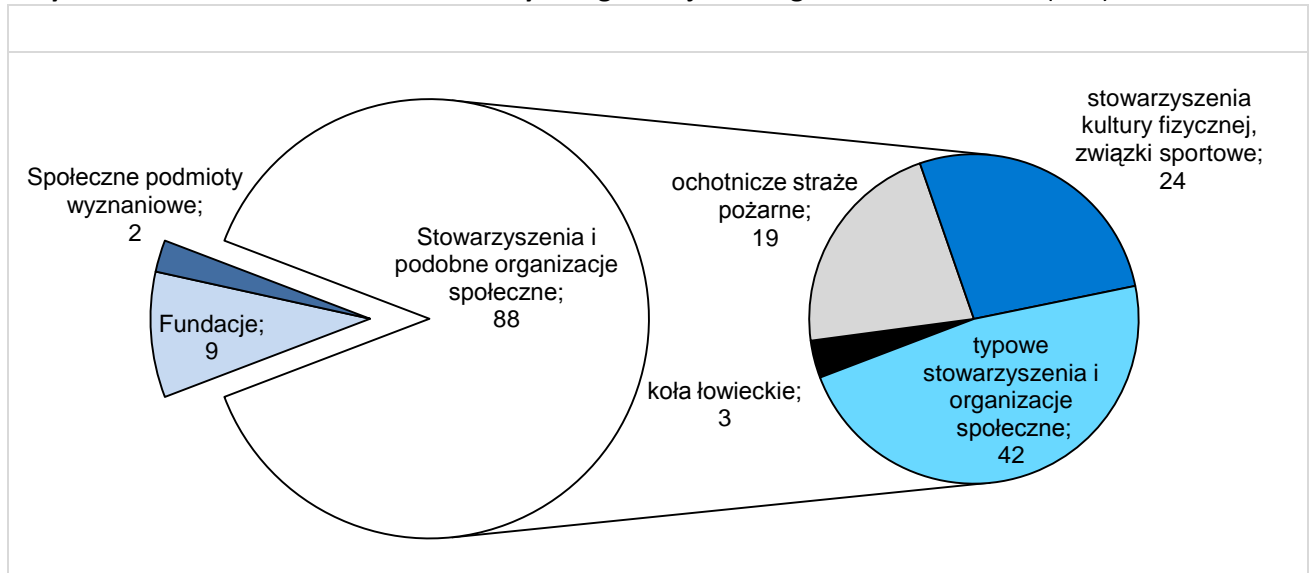
W ciągu lat 2005-2010 liczba działających stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji zwiększyła się o 22%, przychody wzrosły aż o 108%, natomiast baza członkowska skurczyła się o 18%.

Zarówno wzrost dochodów jak i spadek liczby członków dotyczyły przede wszystkim dużych organizacji, podczas gdy grupa jednostek o mniejszym potencjale finansowym i członkowskim wykazywała większą dynamikę w zakresie swojej liczebności.

Liczebność badanych organizacji trzeciego sektora

W 2010 r. działało 76,8 tys. organizacji, wśród których 67,9 tys. stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, 7,1 tys. – fundacje, a 1,8 tys. – społeczne podmioty wyznaniowe. Co dziesiąta organizacja w tej zbiorowości posiadała status organizacji pożytku publicznego (OPP) – było ich w sumie 7,3 tys.

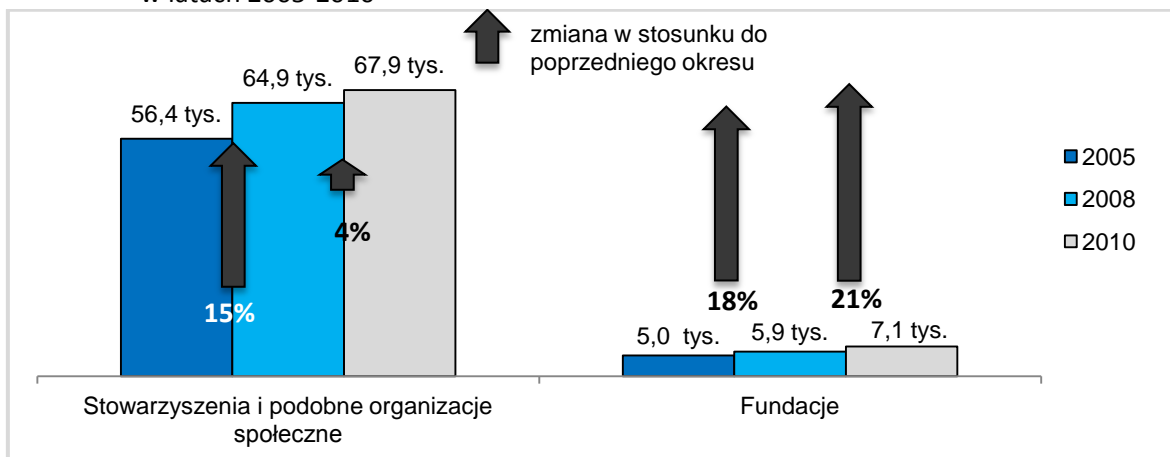
Wykres 1. Struktura zbiorowości badanych organizacji trzeciego sektora w 2010 r. (w %)*

*Dane na wykresie nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Najliczniejsza z trzech wymienionych zbiorowości, tj. stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, dzieli się na cztery rodzaje organizacji: stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (18,4 tys.), ochotnicze straże pożarne (14,8 tys.), koła łowieckie (2,5 tys.) oraz pozostałe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (32,2 tys.), dalej zwane typowymi stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi.

Wykres 2. Dynamika liczby stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji w latach 2005-2010

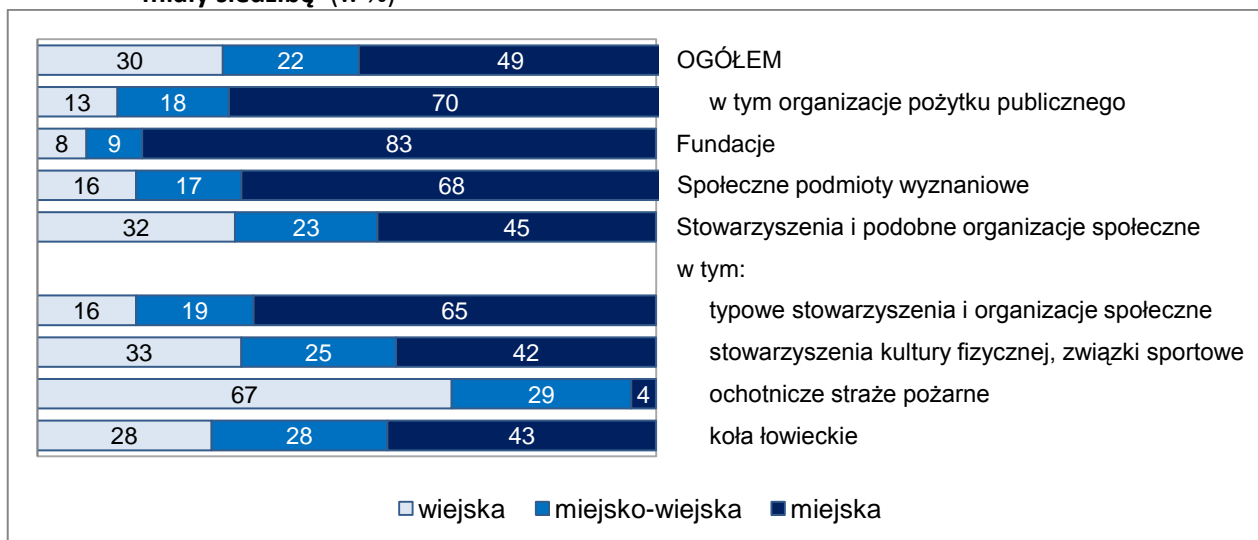

W latach 2005-2010 liczba aktywnych organizacji wzrosła o 22%: między rokiem 2005 a 2008 o 15%, zaś między rokiem 2008 a 2010 o 6%. W liczbach absolutnych najwięcej podmiotów przybyło wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (wzrost o 11,5 tys., tj. o 20%) natomiast większą dynamikę wzrostu odnotowano wśród fundacji (wzrost o 2,1 tys., tj. o 42%).

Lokalizacja badanych organizacji

Prawie połowa siedzib badanych organizacji trzeciego sektora umiejscowiona była w gminach miejskich, blisko jedna trzecia w gminach wiejskich, a nieco ponad jedna piąta w gminach miejsko-wiejskich.

Wykres 3. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według rodzaju gminy, w której miały siedzibę*(w %)

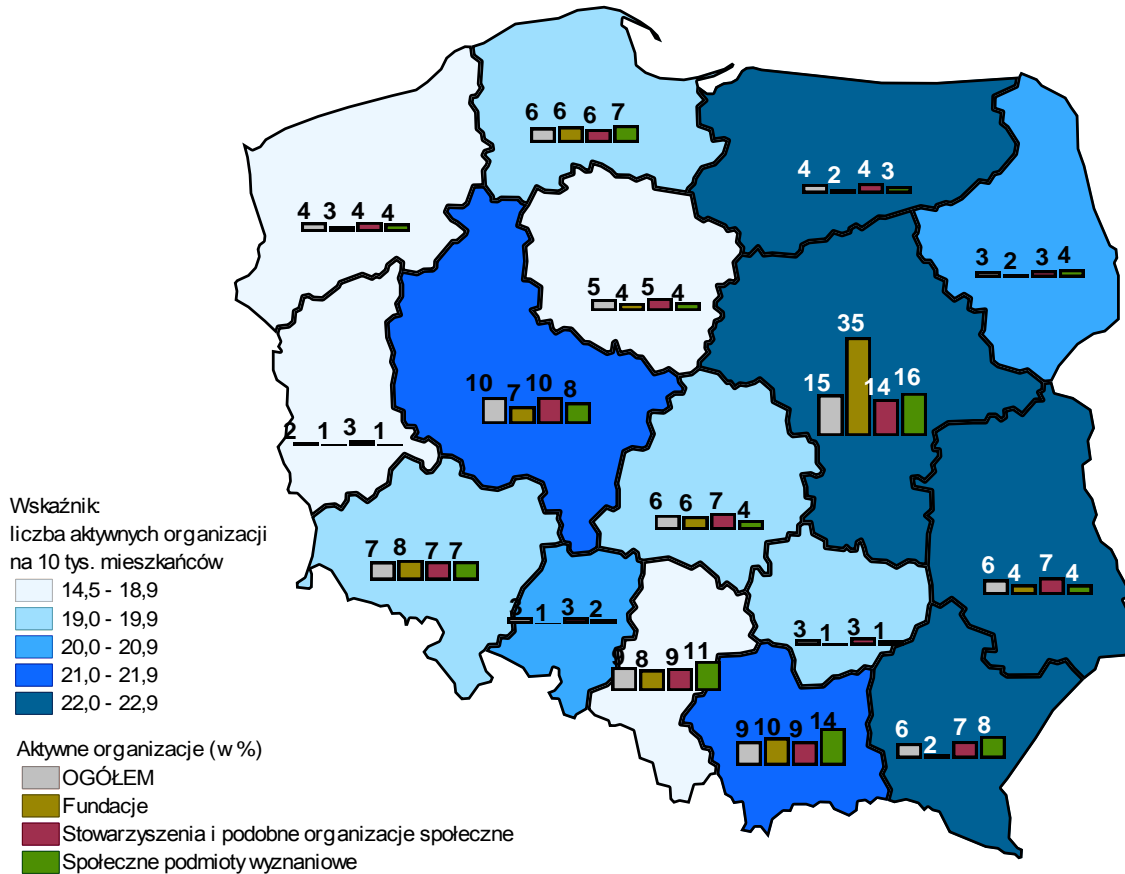
*Dane na wykresie nie zawsze sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Najbardziej „miejskim typem” organizacji były fundacje (83% znajdowało się w miastach). Także wśród społecznych podmiotów wyznaniowych wyraźnie dominowały jednostki usytuowane w gminach miejskich (68%). Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, których 45% siedzib ulokowanych było w miastach, widoczne było zróżnicowanie ze względu na rodzaj organizacji – najwięcej siedzib w gminach miejskich posiadały typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne – 65%, natomiast najmniej – ochotnicze straże pożarne – 4%, które głównie mieściły się w gminach wiejskich (67%). Wśród organizacji pożytku publicznego 70% miało siedzibę w gminach miejskich.

Uwzględniając rozmieszczenie wojewódzkie wyraźnie widać, że aktywne organizacje prowadzące działalność w 2010 r. najczęściej miały swoją siedzibę na Mazowszu (11,9 tys. – 15,5%). Wynikało to z wysokiego udziału organizacji zlokalizowanych w Warszawie (8% wśród wszystkich organizacji), jak również z faktu, że województwo to jest największe w kraju. Zjawisko to w największym zakresie dotyczyło fundacji – prawie 30% mieściło się w Warszawie oraz prawie 35% w województwie mazowieckim. Na drugim miejscu pod względem liczby aktywnych organizacji znalazła się Wielkopolska (7,5 tys.), a na trzecim Małopolska (7,1 tys.). Nie jest zaskoczeniem to, że najmniej aktywnych organizacji w 2010 r. zlokalizowanych było w województwach: świętokrzyskim, podlaskim, opolskim i lubuskim, gdyż są to województwa najmniejsze

pod względem liczby mieszkańców. W żadnym z nich liczba aktywnych organizacji nie przekraczała 2,5 tys. (w województwie lubuskim było ich zaledwie 1,9 tys.).

Mapa 1. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według województwa, w którym miały siedzibę

W skali kraju na 10 tys. mieszkańców działało średnio 20,1 aktywnych organizacji. Najwięcej, niemalże 23 organizacje na 10 tys. mieszkańców, miało swoje siedziby w województwach: podkarpackim (22,9), lubelskim (22,8) i mazowieckim (22,7). Najmniejsza liczba organizacji na 10 tys. mieszkańców była natomiast w województwie śląskim (14,5), które zajmowało czwarte miejsce pod względem liczby aktywnych organizacji (6,7 tys.), będąc drugim województwem (po województwie mazowieckim) pod względem liczby mieszkańców (4,6 mln).

Zasięg działalności

Wśród stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych, fundacji i społecznych podmiotów wyznaniowych dominowały raczej podmioty prowadzące działalność na małym terenie – maksymalnie na obszarze jednej gminy działało 38% jednostek, a powiatu – 23%. Organizacje obejmujące swoją działalnością województwo stanowiły 18%, a cały kraj – 15%. Pozostałe 6% organizacji prowadziło działalność wykraczającą poza granice kraju.

Jeśli weźmie się pod uwagę rodzaj organizacji, to międzynarodowa aktywność była najczęściej podejmowana przez fundacje (12%) oraz typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (9%). Maksymalnie w najbliższym sąsiedztwie lub na terenie gminy działały przede wszystkim ochotnicze straże pożarne (58%), społeczne podmioty wyznaniowe (43%) oraz stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (36%). Natomiast fundacje najczęściej podejmowały działalność na terenie całego kraju (34%).

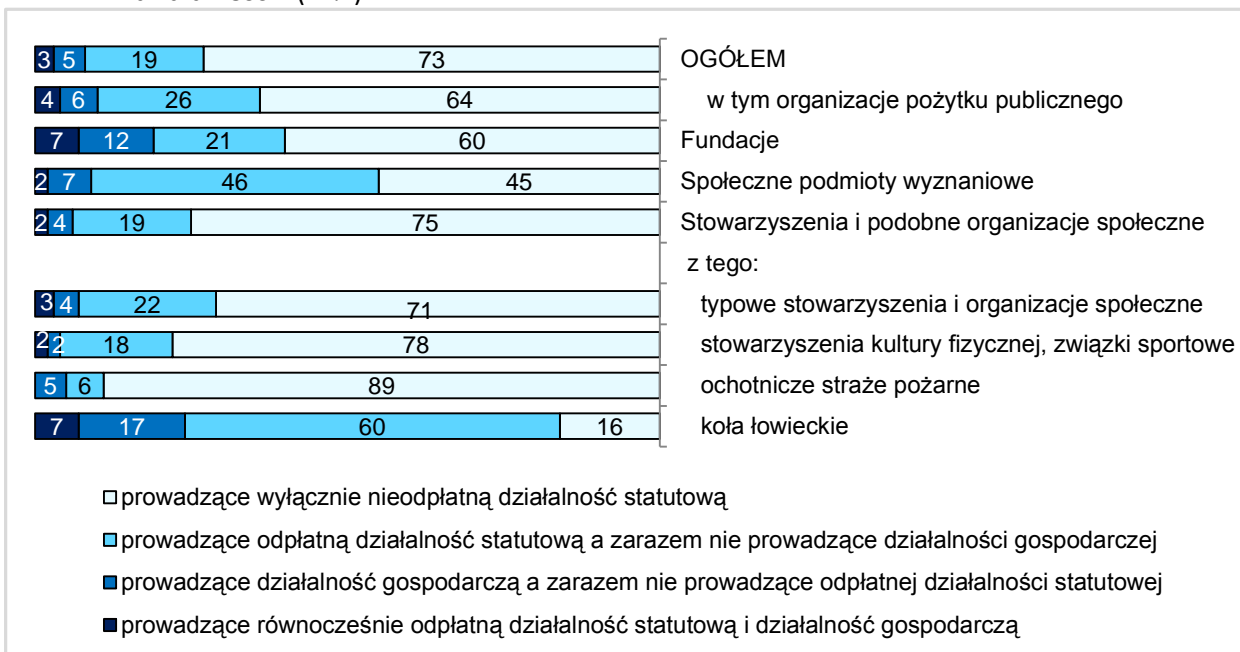
Wykres 4. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według maksymalnego zasięgu terytorialnego działalności*(w %)

*Dane na wykresie nie zawsze sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Forma prowadzonej działalności

Wykres 5. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według formy prowadzonej działalności*(w %)

*Dane na wykresie nie zawsze sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia

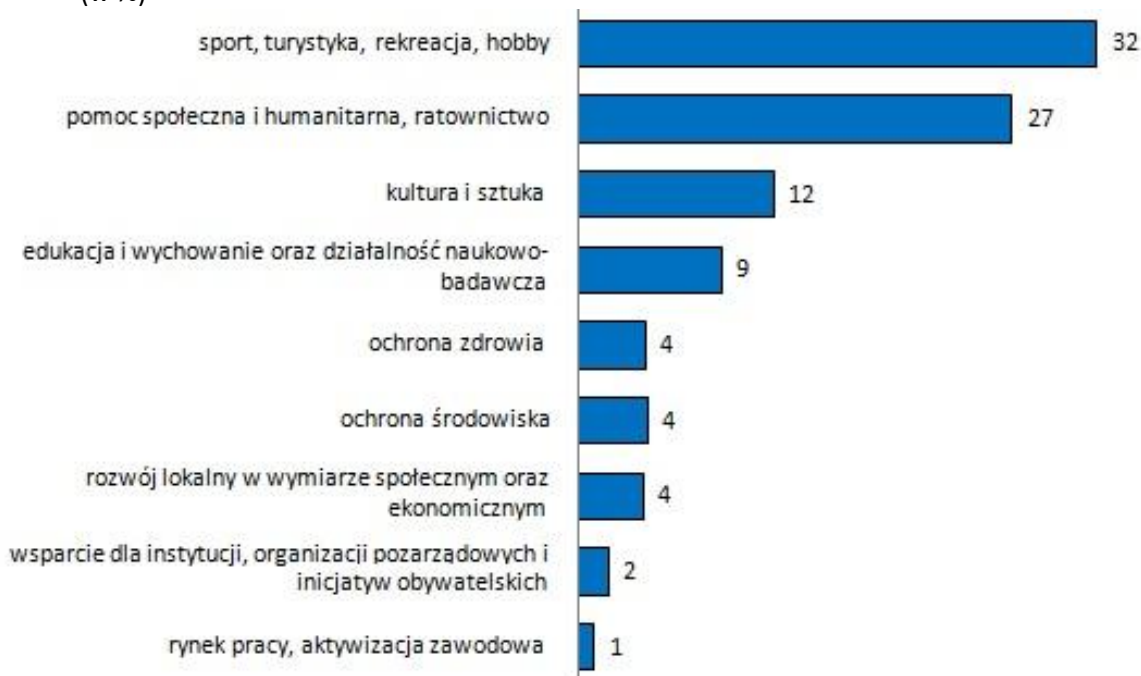
Wśród badanych organizacji trzeciego sektora przeważały zdecydowanie podmioty prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (73%). Na drugim miejscu znalazła się grupa jednostek, które prowadziły odpłatną działalność statutową, a zarazem nie prowadziły działalności gospodarczej (19%). Natomiast organizacje faktycznie prowadzące działalność gospodarczą stanowiły jedynie 8% zbiorowości.

Zdecydowanie więcej organizacji miało formalnie zarejestrowaną działalność gospodarczą w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) niż ją realnie prowadziło. Według stanu na koniec 2010 r. zarejestrowaną działalność gospodarczą miało 8,6 tys. z badanych podmiotów¹, jednak realizacja badania wskazała, że około 2 tys. z nich w ogóle nie było aktywnych w roku, którego dotyczyło badanie. Natomiast rzeczywistą działalność gospodarczą prowadziło w 2010 r. trochę ponad 5 tys. stowarzyszeń i fundacji, a gdy uwzględni się również podmioty, których działalność gospodarcza nie podlega rejestracji w KRS, to objętych badaniem SOF-1 organizacji prowadzących działalność gospodarczą było 5,8 tys.

Działalność gospodarczą prowadziło 25% kół łowieckich, 18% fundacji i 9 % społecznych podmiotów wyznaniowych. Najmniejszy udział podmiotów prowadzących działalność gospodarczą odnotowano wśród ochotniczych straży pożarnych oraz stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych – w obu zbiorowościach udział jednostek z działalnością gospodarczą nie przekroczył 5%.

Dziedziny działalności statutowej i rodzaje działalności gospodarczej

Wykres 6. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według wybranej dziedziny² działalności statutowej określonej za pomocą pierwszego, najważniejszego pola działalności (w %)

¹ Nie wszystkie spośród badanych podmiotów muszą rejestrować działalność gospodarczą w KRS – obowiązek ten nie dotyczy kół łowieckich i społecznych podmiotów wyznaniowych.

² Pozostałe, nieuwzględnione na wykresie dziedziny działalności stanowiły łącznie 5% i były to: prawo i jego ochrona, prawa człowieka; działalność międzynarodowa; religia; sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe.

Badane organizacje najczęściej wskazywały, że najważniejsze pole ich działalności statutowej³ zawierało się w dziedzinie *sport, turystyka, rekreacja, hobby* (32%). Deklarowana była ona najczęściej przez stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (96%), a także w ramach szerszej kategorii organizacji tj. wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (36%). Druga pod względem popularności była dziedzina *pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo* (27%). Ta dziedzina wskazywana była przez zdecydowaną większość ochotniczych straży pożarnych (97%) ze względu na mieszczące się w jej zakresie pole działalności – *ratownictwo pożarnicze*. *Pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo* była najczęstszą dziedziną dla największej części organizacji pożytku publicznego (28%).

Kolejną licznie reprezentowaną dziedziną działalności statutowej była *kultura i sztuka* (12%). Wskazało ją 22% fundacji oraz 23% typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych. Ostatnią relatywnie często wybieraną dziedziną była *edukacja i wychowanie* (9%). Działania w tym zakresie najczęściej prowadziły społeczne podmioty wyznaniowe (46%).

W zbiorowości aktywnych organizacji istotne znaczenie ma nie tylko przedmiot ich działalności statutowej, ale także przedmiot działalności gospodarczej, jeśli ją prowadzą. Rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe są bardzo różnorodne. Rozproszenie organizacji pod tym względem jest dość duże, nawet, jeśli rodzaje działalności gospodarczej zgrupuje się na poziomie działów PKD. Okazuje się, że około 3/4 z 68 wybranych przez wszystkie organizacje działów PKD było wskazywanych przez mniej niż 1% organizacji. Jedynie w zakresie 6 działów PKD działalność gospodarczą prowadziło więcej niż po 5% organizacji. Były to: *działalność związana z obsługą rynku nieruchomości* (24%), *edukacja* (13%), *uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową* (9%), *reklama, badanie rynku i opinii publicznej* (7%), *handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi* (6%), *działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna* (6%). Przy uwzględnieniu bardziej szczegółowego poziomu klasyfikacji PKD wyróżniają się 2 najczęściej wskazywane klasy prowadzonej działalności gospodarczej: *wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi* (23% z wszystkich organizacji prowadzących działalność gospodarczą) oraz *pozazkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane* (9%).

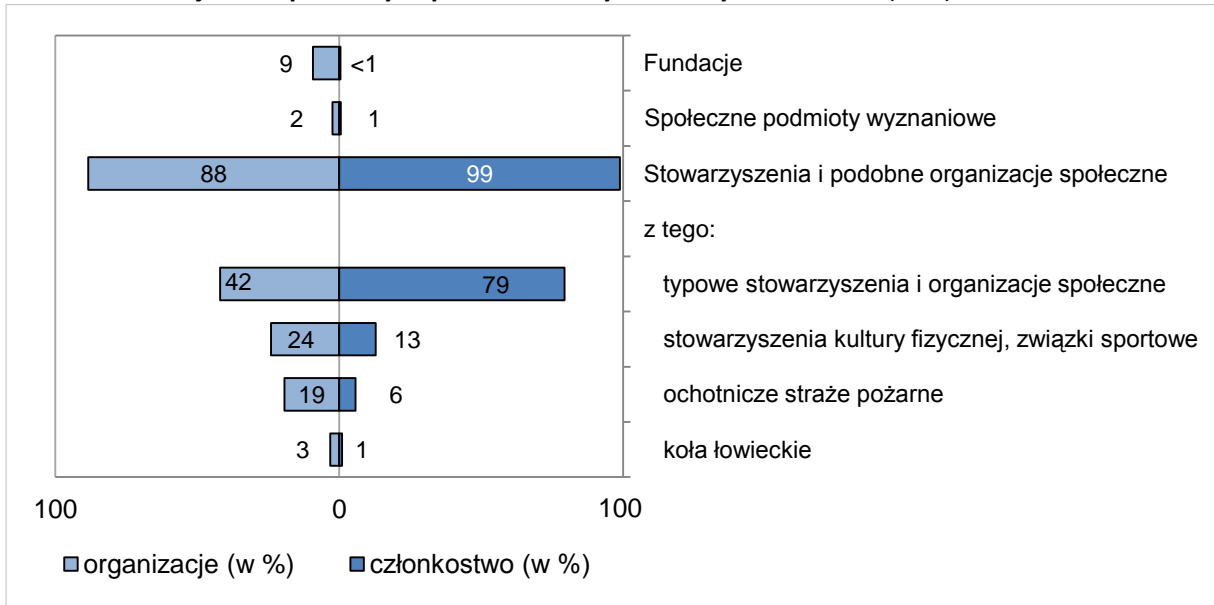
Baza członkowska

Aktywne organizacje objęte sprawozdaniem SOF-1 wykazały, że na koniec 2010 r. posiadały łącznie 9,1 mln członków.⁴ Grupą, która charakteryzuje się największym potencjałem członkowskim są typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne. Stanowiły one 42% ogółu organizacji, natomiast należało do nich 78% wszystkich członków. Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe pod względem liczby przynależących osób zajmowały drugie miejsce (14% wszystkich członków), natomiast ochotnicze straże pożarne – trzecie (6%). Jeśli weźmie się pod uwagę średnią liczbę członków kolejność jest taka sama: do typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych należało średnio 135 osób, do organizacji sportowych – 69 osób, a do ochotniczych straży pożarnych – 38 osób.

³ Lista pól i dziedzin działalności statutowej jest spójna z Międzynarodową Klasyfikacją Organizacji Non-Profit (The International Classification of Non-profit Organizations - ICNPO).

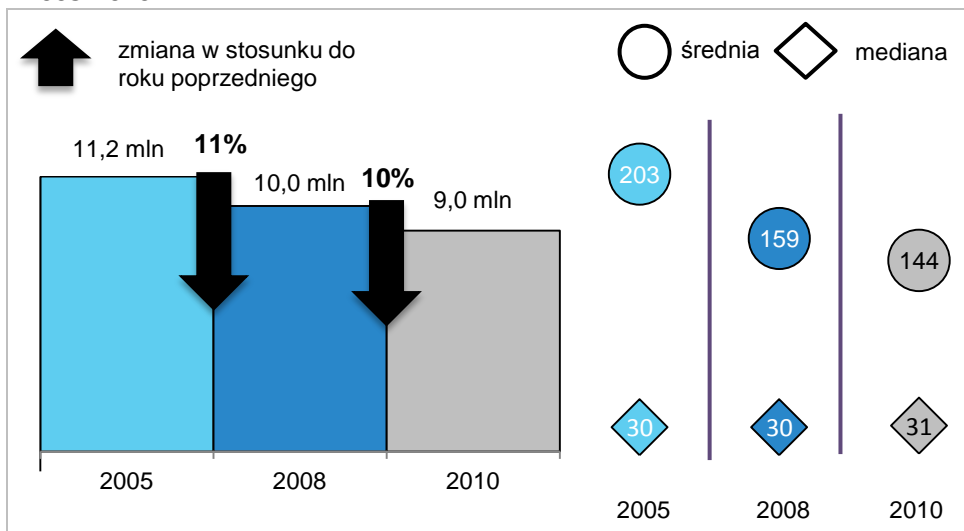
⁴ W przypadku fundacji oraz innych organizacji, które nie zrzeszają osób fizycznych wzięto pod uwagę liczbę członków ich organów kolegialnych. Ponadto liczba członków podanych przez badane organizacje nie przekłada się bezpośrednio na sumę osób przynależących do organizacji w skali kraju, gdyż jedna osoba mogła być równocześnie członkiem wielu organizacji.

Wykres 7. Struktura liczby członków oraz liczby stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w 2010 r. (w %)

Do badanych w ramach SOF-1 organizacji częściej przynależeli mężczyźni niż kobiety – 63% członków stanowili mężczyźni. W grupie osób mających potencjalnie największy wpływ na działalność organizacji, czyli wśród członków organów kolegialnych, udział mężczyzn był jeszcze wyższy – 72%. Szczególnie „męski charakter” mają koła łowieckie – 98% ich członków stanowili mężczyźni, następnie ochotnicze straże pożarne – 92% oraz stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe – 74%. Kobiety przeważały jedynie w społecznych podmiotach wyznaniowych, stanowiąc 65% osób przynależących do tego typu organizacji.

Wykres 8. Dynamika liczby członków stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w latach 2005-2010

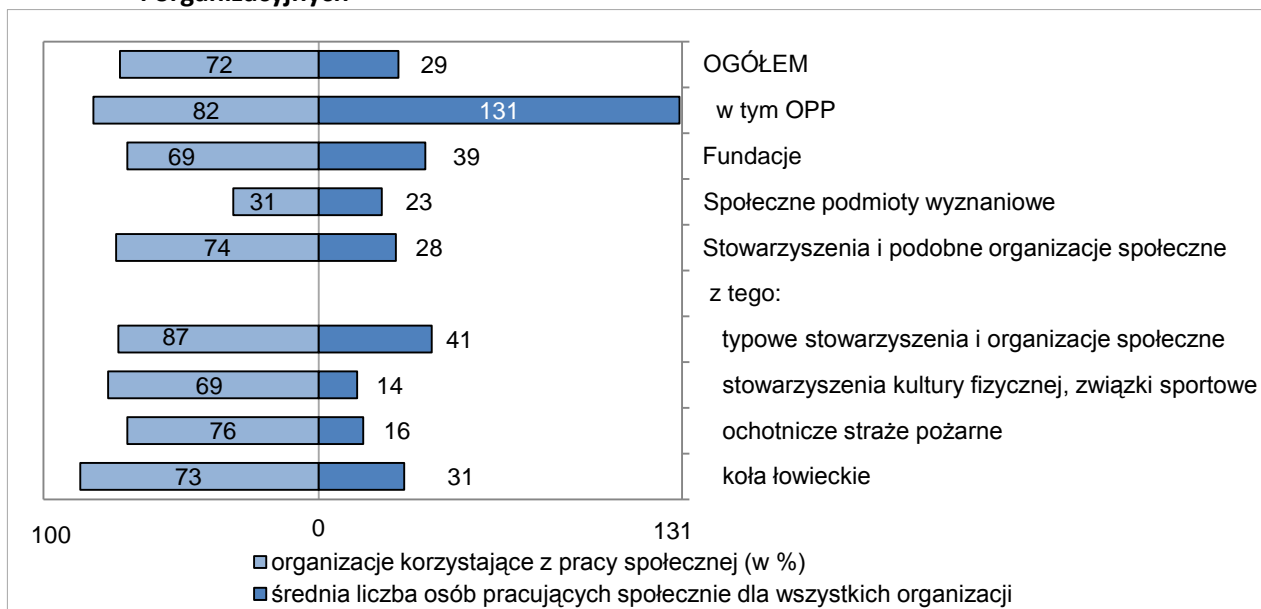
W badaniu za 2010 r. kolejny raz obserwujemy spadek liczby członków aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacjach społecznych w stosunku do wyników poprzedniej edycji badania. Biorąc pod uwagę 4% wzrost liczby aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w latach 2008-2010 rzeczywisty spadek liczby członków jest jeszcze większy. Jednak zawężanie się bazy członkowskiej dotyczy

głównie organizacji z bardzo dużą liczbą członków, w pozostałych stowarzyszeniach członkostwo jest stabilne, a nawet nieznacznie wzrasta.

Praca społeczna

Korzystanie z pracy społecznej⁵ w 2010 r. wykazało 72% badanych organizacji. Biorąc pod uwagę formę prawną i organizacyjną najczęściej wykorzystanie pracy społecznej deklarowały koła łowieckie – 87%, następnie organizacje posiadające status pożytku publicznego – 82%. Pewnym zaskoczeniem jest bardzo niski odsetek jednostek deklarujących korzystanie z pracy społecznej wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (31%).⁶

Wykres 9. Praca społeczna w badanych organizacjach trzeciego sektora w 2010 r. według form prawnych i organizacyjnych

Stwierdzono znaczne zróżnicowanie przeciętnej liczby osób świadczących pracę społeczną ze względu na rodzaj organizacji. Dla ogółu organizacji średnia liczba pracujących społecznie wyniosła 29 osób, natomiast wśród organizacji pożytku publicznego – 131 osób.

Wśród wolontariuszy wykazanych przez organizacje, podobnie jak wśród członków, wyższy był udział mężczyzn niż kobiet – stanowili oni 59% pracujących społecznie. Rozkład według płci wśród wolontariuszy był w dużym stopniu podobny do przytoczonego wcześniej dla członków organizacji. Wolontariuszki dominowały w społecznych podmiotach wyznaniowych, stanowiąc blisko trzy czwarte pracujących społecznie oraz w fundacjach – prawie dwie trzecie. Kobiety stanowiły niemal połowę pracujących społecznie w typowych stowarzyszeniach i organizacjach społecznych. W pozostałych rodzajach badanych organizacji udział kobiet wśród pracujących społecznie był poniżej jednej trzeciej, a szczególnie mały w kołach łowieckich.

⁵ Praca społeczna jest to praca świadczona dobrowolnie i bez wynagrodzenia zarówno przez członków organizacji jak i osoby niebędące członkami.

⁶ Może się to wiązać z faktem, że sprawozdawczość statystyczną w tego typu jednostkach wypełniają osoby odpowiedzialne za finanse, które mogą nie posiadać wiedzy na temat osób angażujących się w pracę społeczną.

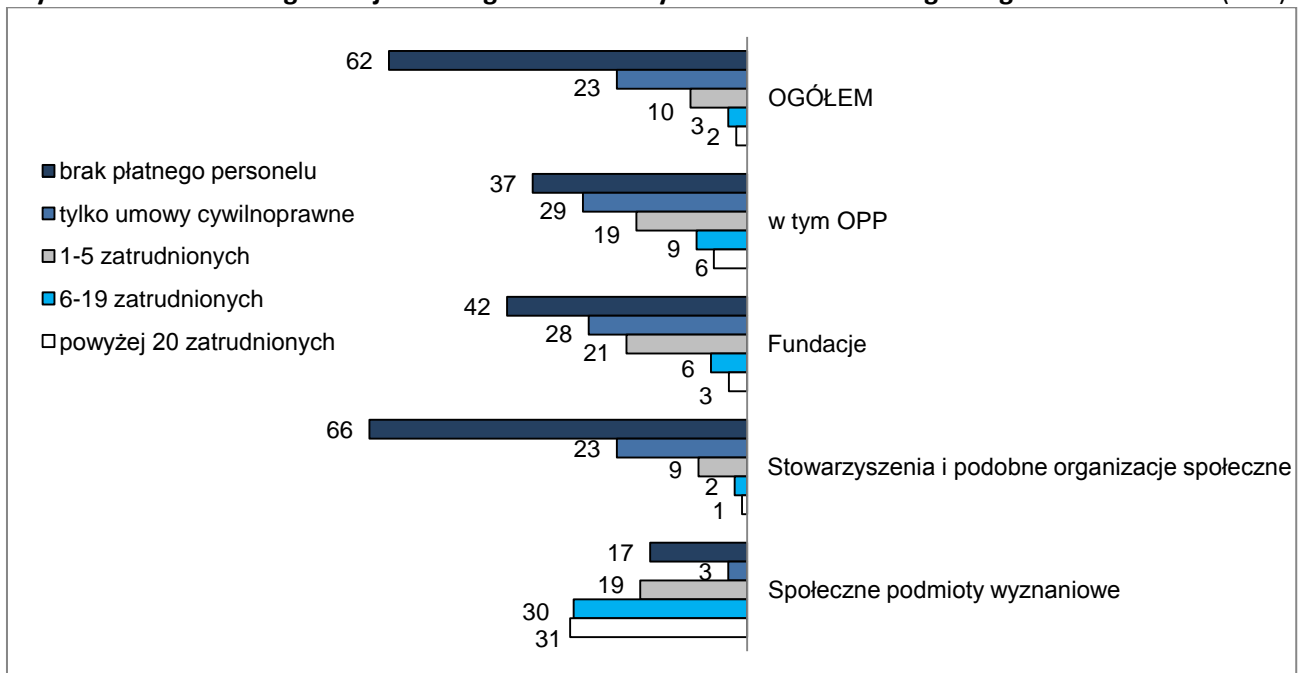
Porównując dane z 2008 i 2010 roku można zauważyć, że wśród stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych oraz fundacji coraz mniej organizacji korzystało z pracy społecznej. Odnotowany został spadek o 5 punktów procentowych z 78% do 73%.

Praca płatna

W badanych organizacjach trzeciego sektora na koniec 2010 r. zatrudnionych było ponad 103 tys. osób, a jeśli wziąć pod uwagę również osoby, dla których te organizacje nie były głównym miejscem pracy to liczba ta wzrosła do 123 tys. osób. Udział stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji oraz społecznych podmiotów wyznaniowych w całym zatrudnieniu w gospodarce narodowej na koniec 2010 r. wyniósł 0,7%, zaś w sektorze prywatnym - 1,0%. Wśród badanych organizacji trzeciego sektora najwięcej miejsc pracy generowały typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (45%), społeczne podmioty wyznaniowe (32%) oraz fundacje (17%). Wyraźnie mniejsze znaczenie, jako pracodawcy miały stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe (6% pracujących), natomiast zbiorowość kół łowieckich i ochotniczych straży pożarnych działała właściwie bez wykorzystania pracy etatowej – zatrudniały one łącznie poniżej 0,5% osób pracujących w omawianym sektorze.

Zatrudnienie w badanych organizacjach charakteryzuje się wyraźną feminizacją. Prawidłowość ta wystąpiła również w roku 2010 – aż 73% zatrudnionych stanowiły kobiety. Szczególnie wysoki udział kobiet wśród zatrudnionych odnotowano w społecznych podmiotach wyznaniowych (81%). W badanych organizacjach wśród zatrudnionych było ponad 5% osób niepełnosprawnych (tj. 6,8 tys.), podczas gdy w zatrudnieniu w gospodarce narodowej ich udział wynosił niespełna 4%. Wśród pracowników badanych organizacji osoby w wieku emerytalnym stanowiły prawie 7% (tj. 8,1 tys.).

Wykres 10. Badane organizacje trzeciego sektora aktywne w 2010 r. według kategorii zatrudnienia (w %)

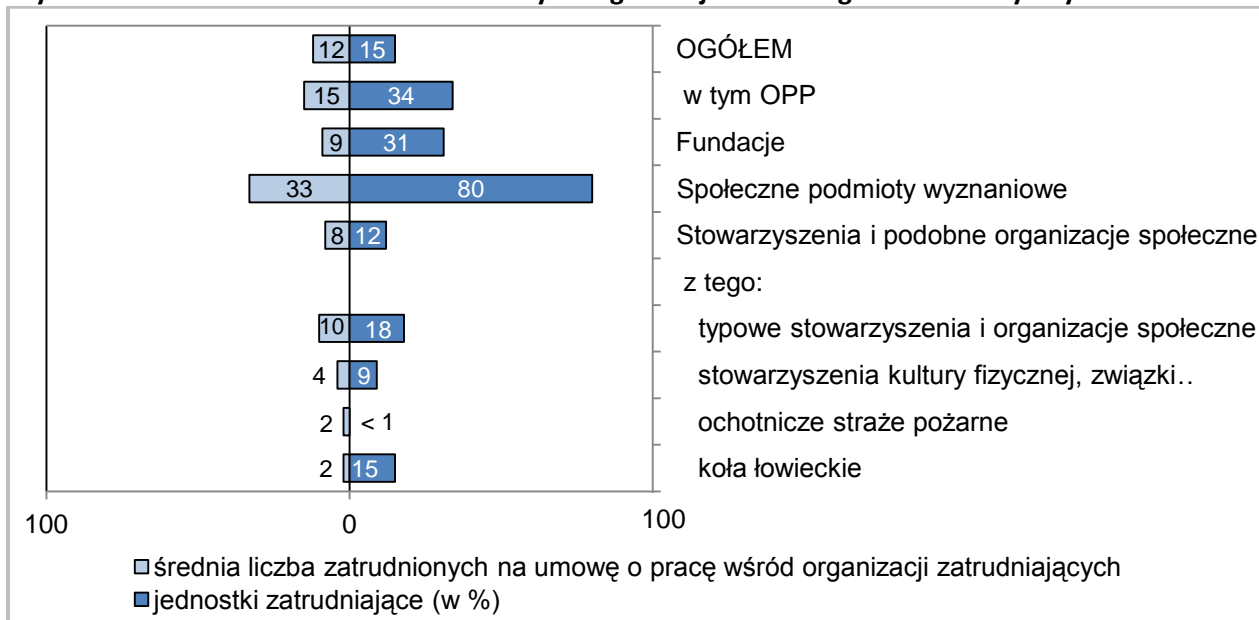
Większość badanych organizacji działała wyłącznie w oparciu o pracę społeczną. Brak korzystania z płatnego personelu deklarowało 62% organizacji, w tym 66% stowarzyszeń i podobnych organizacji

społecznych, 42% fundacji oraz 17% społecznych podmiotów wyznaniowych. Te organizacje, które korzystały z pracy płatnej częściej decydowały się na umowy cywilnoprawne (umowy-zlecenia, umowy o dzieło, itp.) niż na zatrudnienie etatowe. Wykorzystywanie wyłącznie pracy płatnej w oparciu o umowy cywilnoprawne dotyczyło 23% organizacji, nieco częściej fundacji (28%) niż stowarzyszeń oraz podobnych organizacji społecznych (23%).

Organizacje zatrudniające pracowników na podstawie stosunku pracy stanowiły zaledwie 15% aktywnych organizacji w 2010 r. Relatywnie najczęściej pracowników etatowych miały społeczne podmioty wyznaniowe (80%) oraz fundacje (31%). Z pracy etatowych pracowników korzystało także 12% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Natomiast najniższy udział jednostek zatrudniających w oparciu o umowę o pracę był wśród stowarzyszeń kultury fizycznej (9%) i ochotniczych straży pożarnych (poniżej 1%).

Organizacje zatrudniające na podstawie stosunku pracy najczęściej dysponowały nie więcej niż 5 pracownikami etatowymi (10%). Inaczej przedstawia się zatrudnienie w społecznych podmiotach wyznaniowych, gdzie najliczniejszą grupę stanowią podmioty zatrudniające powyżej 20 osób (31%)⁷.

Wykres 11. Zatrudnienie etatowe w badanych organizacjach trzeciego sektora aktywnych w 2010 r.

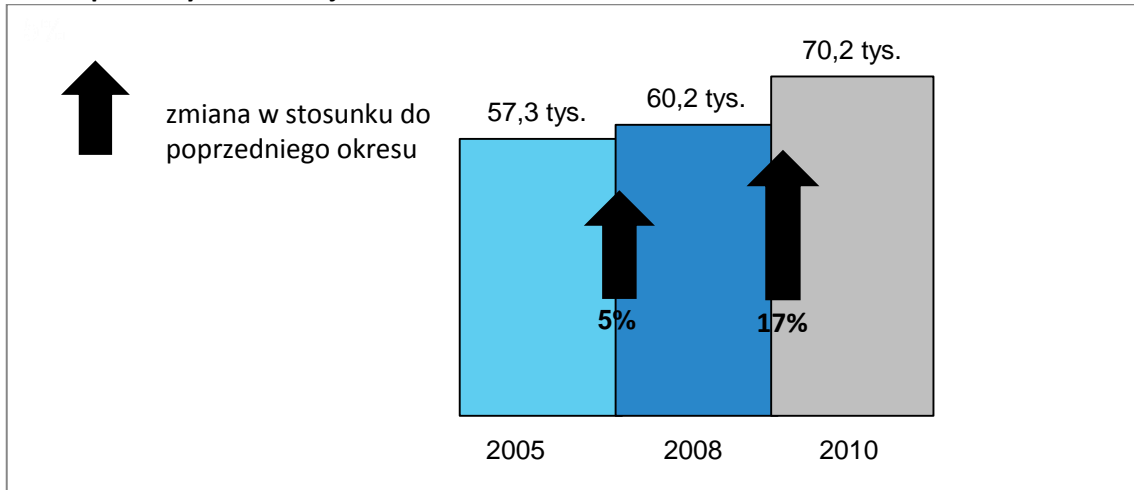

Zróżnicowanie organizacji pod względem liczby osób zatrudnionych jest bardzo duże. Pomimo iż przeciętna liczba pracowników dla organizacji zatrudniających była relatywnie wysoka – 12 osób, to mediana dla tej zbiorowości wyniosła 3 osoby. Dla organizacji pożytku publicznego średnia liczba zatrudnionych była wyższa i wyniosła 15 osób natomiast mediana - 4 osoby.

Obserwując potencjał zatrudnieniowy stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych oraz fundacji widać, że sektor ten rozwija się. Generowana liczba etatowych miejsc pracy wzrasta, lecz z pewnym opóźnieniem w stosunku do przyrostu liczby jednostek. W latach 2005-2010 przybyło 22% organizacji, a liczba ich pracowników wzrosła o 23%. Między rokiem 2005 a 2008, gdy przyrost liczby organizacji wyniósł 15% - zatrudnienie wzrosło o 5% osób, natomiast między rokiem 2008 a 2010, gdy liczba organizacji wzrosła już tylko o 6% - liczba pracowników sektora zwiększyła się o 17%.

⁷ Ponad ¼ społecznych podmiotów wyznaniowych prowadzi działalność w zakresie usług społecznych, tj. edukacja i pomoc społeczna. Działalność tego typu wymaga stosunkowo liczego personelu.

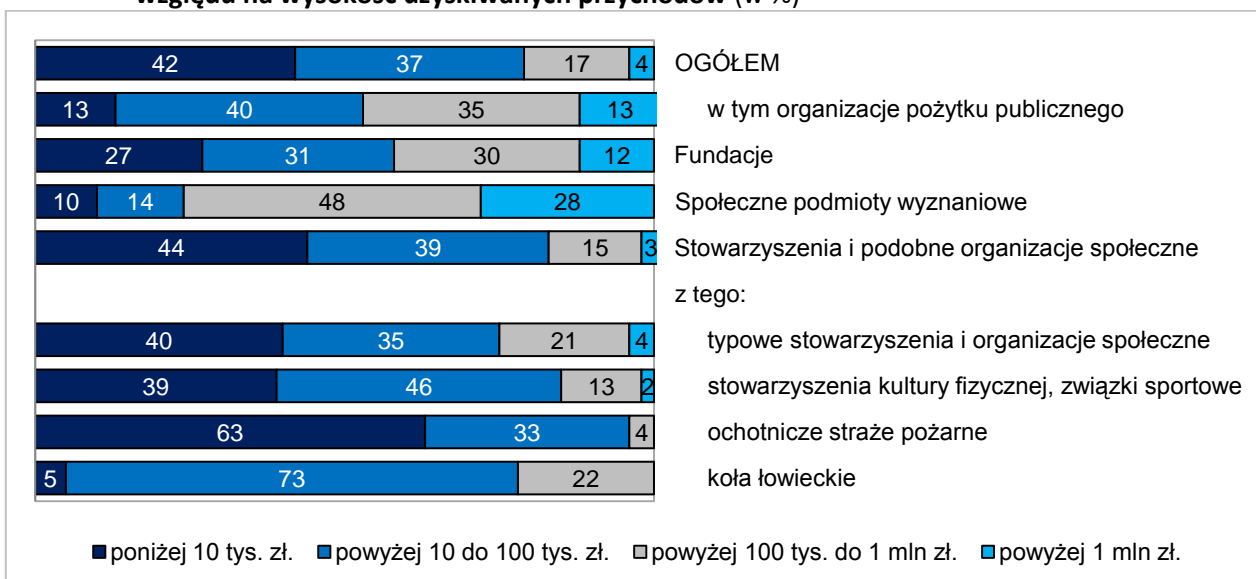
Wykres 12. Dynamika wzrostu liczby zatrudnionych w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych i fundacjach w latach 2005-2008 i 2008-2010

Przychody

Poziom przychodów większości objętych badaniem organizacji był relatywnie niski. Roczne przychody nieprzekraczające 10 tys. złotych wykazało aż 41% podmiotów, przychody między 10 tys. a 100 tys. złotych 37%, natomiast przychody mieszczące się w przedziale od 100 tys. do 1 mln złotych osiągnęło 17% organizacji. Najmniejszą grupę tworzyły organizacje o przychodach powyżej 1 mln złotych — stanowiły one zaledwie 4% objętej badaniem zbiorowości. Najwyższym odsetkiem organizacji o najwyższych przychodach charakteryzowały się społeczne podmioty wyznaniowe, następnie fundacje oraz organizacje posiadające status pożytku publicznego (aż 28% społecznych podmiotów wyznaniowych, 12% fundacji oraz 13% organizacji pożytku publicznego osiągnęło w 2010 r. przychody przekraczające 1 mln złotych).

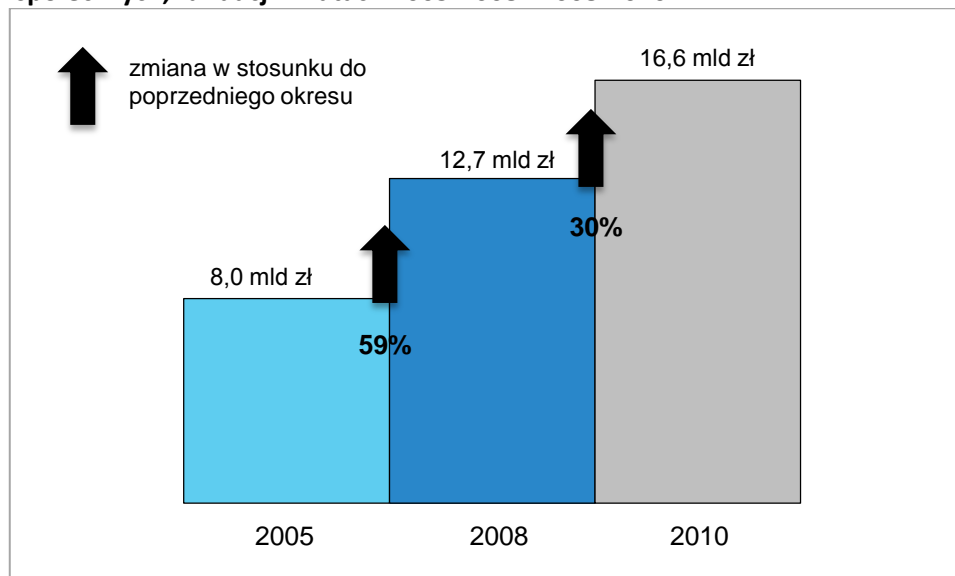
Wykres 13. Struktura zbiorowości stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji ze względu na wysokość uzyskiwanych przychodów (w %)

Przebadana zbiorowość charakteryzowała się bardzo dużym rozwarstwieniem pod względem wielkości posiadanych zasobów finansowych, o czym świadczy bardzo duża dysproporcja w wysokości średnich przychodów uzyskiwanych przez organizacje przyjmujące różne formy prawne. Średnia wysokość rocznych przychodów w 2010 r. obliczona dla całej przebadanej zbiorowości wyniosła 247 tys. złotych. Natomiast dla poszczególnych kategorii organizacji średnie wyniosły odpowiednio: 730 tys. zł dla fundacji, 167 tys. zł dla stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, 739 tys. zł, dla organizacji posiadających status pożytku publicznego oraz prawie 1,3 mln zł dla społecznych podmiotów wyznaniowych. Analizując przeciętne przychody należy jednak podkreślić, że wartości median we wszystkich przedstawionych grupach organizacji były znacznie niższe od średnich arytmetycznych obliczonych dla tych kategorii podmiotów. Mediana przychodów dla całej przebadanej zbiorowości wyniosła 17 tys. zł, natomiast dla poszczególnych grup organizacji rozpatrywanych oddzielnie wartość ta stanowiła odpowiednio: 62 tys. zł dla fundacji, 14 tys. zł dla stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, 424 tys. zł dla społecznych podmiotów wyznaniowych oraz 89 tys. zł dla organizacji posiadających status pożytku publicznego.

Wyniki najnowszej edycji badania wykazały, że od 2005 r. następuje stopniowy wzrost potencjału finansowego objętych badaniem organizacji pozarządowych, na co wskazuje stale rosnąca ogólna suma wszystkich przychodów oraz zwiększający się odsetek jednostek uzyskujących środki finansowe.

Wykres 14. Dynamika wzrostu całkowitej sumy przychodów stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji w latach 2005-2008 i 2008-2010

Odsetek fundacji wykazujących uzyskiwanie jakichkolwiek przychodów wzrósł z 71% (2005 r.) oraz 86% (2008 r.) do 92% (2010 r.). Natomiast dla stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych analizowany współczynnik zwiększył się z 74% (2005 r.) oraz 78% (2008 r.), do 90% (2010 r.). Całkowita suma wszystkich uzyskanych środków finansowych w 2010 r. wyniosła 16,6 mld zł. Kwota ta była wyższa od funduszy zgromadzonych w poprzednich analizowanych latach — o 3,9 mld zł w porównaniu do 2008 r. oraz o 8,6 mld zł w stosunku do 2005 r.⁸

⁸ W analizie dynamiki wzrostu wartości przychodów uwzględniono całkowitą sumę wszystkich przychodów uzyskanych przez fundacje oraz stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne.

Aneks metodologiczny

Niniejsze opracowanie powstało na podstawie wstępnych wyników prowadzonego w 2011 r. przez Główny Urząd Statystyczny badania *Fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych* zrealizowanego z wykorzystaniem sprawozdania SOF-1.

W 2011 r., zgodnie z Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2010 r., badanie SOF-1 realizowane było w dwóch częściach, w różnych terminach (wiosną i na jesieni). Od marca do połowy czerwca 2011 r. Urząd Statystyczny w Krakowie prowadził badanie pełne wśród podmiotów z zarejestrowaną działalnością gospodarczą. Następnie od września do połowy grudnia zrealizowano badanie pełne wśród jednostek, które posiadały status organizacji pożytku publicznego lub zatrudniały powyżej 9 osób a wśród pozostałych jednostek - badanie reprezentacyjne (próba warstwowo-losowa).

Badaniem na sprawozdaniu SOF-1 objęto zbiorowość około 32 tysięcy podmiotów:

- działających na mocy ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.),
- posiadających osobowość prawną i działających bezpośrednio lub pośrednio na mocy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.),
- wybrane jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych działające na podstawie przepisów normujących stosunek Państwa do kościołów i związków wyznaniowych oraz gwarancji wolności sumienia i wyznania, organizacje religijne, których sytuacja prawna jest uregulowana tymi przepisami, działające w obrębie kościołów i związków, które znajdują się w Bazie Jednostek Statystycznych⁹.

Badanie zostało zrealizowane w formie elektronicznej przez Portal Sprawozdawczy GUS (47%) oraz z wykorzystaniem formularzy papierowych (53%). Kompletność realizacji całego badania według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. wyniosła 71%, a informacje o stanie aktywności prawno-ekonomicznej pozyskano o 76% organizacji.

Ze względu na to, że badanie było realizowane na próbie konieczne było przygotowanie wag, które uogólniły wyniki na całą zbiorowość aktywnych podmiotów. Do konstrukcji wag uwzględnione zostały m.in. następujące zmienne: województwo, klasa zatrudnienia, rodzaj organizacji, prowadzenie działalności gospodarczej.

Opracowali:

Dep. Badań Społecznych i Warunków Życia GUS¹⁰:

Karolina Goś-Wójcicka
Anna Knapp
Sławomir Nałęcz

Urząd Statystyczny w Krakowie:

Krzysztof Borysiak
Dorota Olszewska
Tomasz Sekuła
Urszula Stasiak-Jaśkiewicz
Katarzyna Stożek
Rafał Wilk

⁹ Baza Jednostek Statystycznych jest to operat statystyczny, którego podstawą jest rejestr REGON, jednak w odróżnieniu od niego jest ona aktualizowana w oparciu o wyniki badań statystycznych oraz o informacje pochodzące ze źródeł administracyjnych (np. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Krajowego Rejestru Sądowego).

¹⁰ **Kontakt:** Wydział Badań Gospodarki Społecznej - tel. 22 608 31 79, e-mail: k.gos-wojicka@stat.gov.pl